



EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.7.11.
COM(2013) 499 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Az európai felsőoktatás a világban

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Az európai felsőoktatás a világban

1. EURÓPA ÉS A TEHETSÉGEKÉRT FOLYÓ GLOBÁLIS VERSENY

A globalizáció és a technikai fejlődés gyökereiben változtatják meg a felsőoktatás helyzetét. Az elkövetkezendő húsz évben exponenciális növekedés várható a felsőoktatásban részt venni kívánók körében: 2030-ig 414 millió hallgatóra számítanak a jelenlegi 99 millió helyett¹; az elmúlt években Brazília és India előtt Kína mutatta messze a legnagyobb növekedést e tekintetben. A feltörekvő gazdaságok tudás és társadalmi mozgás iránti igénye világszerte több száz millió ember számára fogja elérhetővé tenni a felsőoktatást.

A technológia és a hallgatók elvárásai szintén változóban vannak. A hallgatók egyre inkább maguk szeretnék kiválasztani, milyen tanulmányokat folytassanak, valamint hogyan és mikor tanuljanak, mindezt az egyéni igényeiknek és érdeklődési körüknek megfelelően. Készek arra, hogy tanulmányaikat saját országukban, külföldön, online képzéseken keresztül vagy akár ezek különböző kombinációjában végezzék.

Az oktatás és különösen a felsőoktatás az Európa 2020 stratégia központi részét képezi, és kifejezi Európa arra irányuló törekvéseit, hogy egy intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasággá váljon: kulcsfontosságú szerepet játszik ugyanis az egyéni és társadalmi előrehaladásban; ezenkívül a kutatásra és fejlesztésre gyakorolt hatása révén magasan képzett emberi tőkét biztosít, amely révén a tudásalapú gazdaságok növekedést és jólétet érhetnek el. Ez a közlemény a közelmúltban megjelent kezdeményezésekre – az *európai felsőoktatási rendszerek modernizációjára*², valamint az *oktatási rendszerek újragondolására*³ – alapozva, továbbá a felsőoktatás nemzetközivé tételéről szóló, 2010. május 11-i tanácsi következtetésekre⁴ válaszul az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához kíván hozzájárulni azáltal, hogy segítséget nyújt a tagállamok és azok felsőoktatási intézményei⁵ számára olyan stratégiai partnerségek kialakításában, amelyekkel Európa hatékonyabban lesz képes kezelni a globális kihívásokat.

Az uniós szintű együttműködés és egy szélesebb hatókörű európai keret már korábban sikeresen hozzájárult az európai felsőoktatási térség felsőoktatási intézményei és rendszerei magas szintű összehasonlíthatóságának, összeférhetőségének és csereprogramjainak fejlesztéséhez. A bolognai folyamat, az *Erasmus*, a *Tempus*, az *Erasmus Mundus*, a *Marie Curie* és az ezekhez hasonló programok, valamint az átláthatóságot elősegítő különböző eszközök, mint például az európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszer (ECTS) vagy az európai képesítési keretrendszer (EKKR) mind hozzájárultak ahhoz, hogy az európai tagállami felsőoktatási rendszerek Európán belüli nemzetközivé tétele jelentős mértékben előrehaladhasson. A nemzetközivé tétel azonban globális szinten is egyre fontosabb jelenség: az európai felsőoktatási rendszerek modernizálásáról szóló közleményben említett, Unión

¹ www.oecd.org/edu/highereducationandadulthoodlearning/highereducationto2030vol1demography.htm

² COM(2011) 567 végleges.

³ COM(2012) 669 final.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:135:0012:0014:HU:PDF>

⁵ A felsőoktatási intézmény kifejezés a felsőoktatás minden típusú intézményére utal, beleértve a műszaki egyetemeket, a technológiai intézeteket, a *Grandes Ecoles* (kb. egyetemi előkészítő) iskolákat, az üzleti iskolákat, a mérnöki és műszaki felsőoktatási intézményeket, a főiskolákat, a felsőfokú szakképzést nyújtó iskolákat, a politechnikumokat, valamint az akadémiákat.

belüli együttműködésről és mobilitásról szóló kérdéseken felül e közlemény a szélesebb nemzetközi együttműködés által kínált, mindkét fél számára előnyös lehetőségeket elemzi, valamint – adott esetben – szorgalmazza az európai folyamatok és eszközök nemzetközi közönség általi alkalmazását.

Európa továbbra is vonzó helyszín a mobilitást igénybe vevő hallgatók számára, a nemzetközileg mobilis hallgatók körülbelül 45%-a⁶ ugyanis változatlanul Európát választja, és a jelenlegi 4 millió hallgató száma 2020-ig várhatóan 7 millióra fog növekedni. Az európai felsőoktatási intézményeknek azonban, ha az Ázsia, Közel-Kelet és Latin-Amerika által támasztott, egyre növekvő versenyben továbbra is a legnépszerűbb célállomásként szeretnék megállni a helyüket, stratégiai megtervezett lépésekre van szükségük az európai felsőoktatási intézmények kiváló hírnevének kiaknázása érdekében. Növelniük kell a vonzerejüket; aktívan elő kell segíteniük hallgatóik és dolgozóik nemzetközi mobilitását; világszínvonalú, újító jellegű tantervet kell kialakítaniuk és kiváló tanerővel és kutatási lehetőségekkel kell rendelkezniük; továbbá együtt kell működniük, és stratégiai partnerségeket kell kialakítaniuk egyéb felsőoktatási intézményekkel, kormányzati szervekkel, a magánszektorral és a civil társadalommal. Ezen túlmenően jobban elő kell segíteniük a gazdasági növekedést, amelyhez egyrészt az innováció ösztönzésével tudnak hozzájárulni, másrészt annak biztosításával, hogy a felsőoktatás figyelembe veszi a munkaerőpiac igényeit⁷. A digitális oktatás, különösen a nyitott online tanfolyamok tömegessé válása új lendületet ad az oktatási intézmények közötti stratégiai partnerség kialakításának, valamint ösztönzi az olyan új lehetőségek létrehozását, amelyekkel olyan potenciális hallgatók is elérhetők, akiknek nem lenne lehetőségük utazásra vagy munkájuk megszakítására, viszont szeretnének részesülni abból, amit a felsőoktatás ajánl számukra a saját országukon kívül. A tagállamoknak segíteniük kell ezen erőfeszítések megvalósítását azáltal, hogy országos és regionális szinten megteremtik a megfelelő feltételeket a nemzetközivé tételre, valamint felszámolják a mobilitás útjában álló jogi és közigazgatási akadályokat.

A világ gazdaságai a versenyképesség fokozására törekednek, így a kiemelkedő tehetségek képzése és vonzása többé nem csupán néhány ország vagy világhírű felsőoktatási intézmény célkitűzése. Számos felsőoktatási intézmény elkötelezte magát amellett, hogy a legkiválóbb hallgatók megszerzése és megtartása érdekében javítja képzéseinek minőségét. A felsőoktatás nemzetközivé tétele segíteni fogja a tanulóinkat – akár külföldre mennek, akár Európában maradnak – abban, hogy egy globális világban éljenek, több tapasztalatot és tudást szerezzenek, könnyebben el tudjanak helyezkedni, és növeljék a termelékenységüket és keresőképességüket. Hasonlóképpen, amint azt az *EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítéséről és összpontosításáról*⁸ szóló közlemény is hangsúlyozza, ez a globális folyamat új lehetőségeket teremtett a felsőoktatási intézmények számára a kutatási és innovációs tevékenységek köré szerveződő stratégiai partnerségek elősegítésére.

E közlemény 2. szakasza meghatározza a nemzetközi tevékenységeit növelni kívánó felsőoktatási intézmények és tagállamok számára a legfontosabb kiemelt területeket. A közlemény 3. szakasza bemutatja az EU által tervezett konkrét intézkedéseket, amelyek hozzáadott értéket biztosítanak a nemzetköziesítés érdekében tett erőfeszítések támogatásában, a 4. szakasz pedig a következő lépéseket vázolja.

⁶ UNESCO Statisztikai Hivatala

⁷ Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében: COM(2012) 582 final

⁸ COM(2012) 497 final.

2. KIEMELT TERÜLETEK A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS A TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA: ÚTON AZ ÁTFOGÓ NEMZETKÖZIESÍTÉSI STRATÉGIÁK KIALAKÍTÁSA FELÉ

Bár számos tagállam és felsőoktatási intézmény már rendelkezik a felsőoktatás nemzetközivé tételére vonatkozó stratégiákkal⁹, ezek főként csupán a hallgatók mobilitására koncentrálnak: a nemzetközi tudományos együttműködés sok esetben továbbra sem egységes, egyéni tudományos vagy kutatócsoportok kezdeményezésén alapul, és nem feltétlenül kapcsolódik intézményi vagy országos stratégiához. Ahhoz, hogy a stratégia hatékony legyen, bele kell foglalni a nemzetközi tantervek és stratégiai partnerségek kialakítását, a tananyag új módon történő közvetítését, valamint biztosítani kell, hogy a stratégia kiegészíti a külső együttműködésre, nemzetközi fejlesztésre, migrációra, kereskedelemre, foglalkoztatásra, területfejlesztésre, illetve a kutatásra és fejlesztésre vonatkozó átfogó nemzeti politikákat. Az Európai Egyetemek Szövetsége (EUA) által a közelmúltban készített felmérés szerint a legtöbb felsőoktatási intézmény pozitívan ítéli meg a nemzetközivé tételre irányuló nemzeti és intézményi stratégiáknak a nemzetköziesítési tevékenységekre gyakorolt hatását¹⁰.

Egy, a nemzetközivé tételre irányuló átfogó stratégia elsősorban azt jelenti, hogy az segít elhelyezni a globális szinten mind a felsőoktatási intézményeket – hallgatóikkal, kutatóikkal és dolgozóikkal együtt –, mind az adott tagállam oktatási rendszerét minden, a kutatáshoz, az innovációhoz és a felsőoktatáshoz kapcsolódó tevékenységével együtt, saját profiljának, a munkaerőpiac változó igényeinek és az ország gazdasági stratégiájának megfelelően. Éppen ezért **nem létezik mindenki által egységesen alkalmazható megközelítés**, így a tagállamoknak saját maguknak kell kialakítaniuk a nemzeti stratégiáikat annak érdekében, hogy megerősödjenek, megerősítsék nemzetközi jelenlétüket, tehetségeket szerezzenek meg, figyelembe véve az adott tagállam, illetve az interkulturális kontextus vonatkozásában megállapított munkaerőhiányt, szem előtt tartva továbbá a fejlődő partnerországok tudás- és kutatási szükségletét. A felsőoktatási intézmények és tagállamok számára javasolt fő prioritások ezért egy eszköztárnak tekintendők, amelynek intézkedéseit egy átfogó stratégia keretein belül az igényeknek megfelelően kombinálni kell.

Az átfogó nemzetköziesítési stratégiáknak tartalmazniuk kell az alábbi három kategóriába sorolt fő területeket: nemzetközi hallgatói és oktatói mobilitás; a tanterv és a digitális tanulás nemzetközivé tétele és fejlesztése; valamint stratégiai együttműködés, partnerségek és kapacitásépítés. E három kategória nem egymástól külön kezelendő, hanem az átfogó stratégia szerves részeként kell rájuk tekinteni.

2.1. A hallgatók és oktatók nemzetközi mobilitásának elősegítése

A hallgatók nemzetközi mobilitása – a legelterjedtebb és a nemzetköziesítés valószínűleg még mindig legnagyobb erejű eszköze – jelentős változásokon megy keresztül mennyiségi és formai szempontból egyaránt, és egyes esetekben kifejezetten fontos bevételforrássá vált a felsőoktatási intézmények számára. Évente 7%-kal nő a külföldi felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma, és nagyszámú hallgató érkezik Kínából, Indiából és a Koreai Köztársaságból. A külföldön diplomát szerezni kívánó hallgatók 77%-a az OECD-országokban tanul; 52%-uk Ázsiából érkezik, mindeközben az Ausztráliában, Új-Zélandon és Oroszországban tanulni kívánók aránya is rohamosan növekszik. Ezzel egy időben Észak-Amerika (az Amerikai Egyesült Államok és Kanada) továbbra is vonzó helyszínt jelent: a mobilitásban részt vevő hallgatók 21%-a tanul itt. A küldő országok egyre inkább célországokká is válnak: Kína nem csupán az egyik legfontosabb küldő ország: jelenleg a nemzetközi mobilitásban részt vevő összes hallgató 7%-a számára fogadó ország is. Az

⁹

ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/mapping_en.pdf

¹⁰

http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_International_Survey.sflb.ashx

érkező hallgatók teljes létszámát tekintve három uniós tagállam – az Egyesült Királyság, Franciaország és Németország – fogadja be az európai felsőoktatási térségen (EHEA) kívülről érkező hallgatók 63%-át¹¹.

Európán belül a mobilitási programok révén, az Egyesült Államokban pedig külföldi tanulási lehetőséget biztosító programokon keresztül növekszik az otthon szerzett diplomák kreditmobilitása, miközben más országokban is hasonló rendszerek jelennek meg és terjednek el – ez a fajta mobilitás jelentősen hozzájárul a felsőoktatás nemzetközivé tételéhez.

A mobilitás fokozódása mellett **kiemelt prioritásként kell kezelni a máshol folytatott tanulmányok átláthatóságának megteremtését és a tanulmányok elismerését**. Az EU-ban a mobilitást elősegítő minőségi keretrendszer kidolgozására tett erőfeszítések, valamint tágabb értelemben a bolognai folyamat Európát ebben a tekintetben a legfejlettebb régióvá tették Az *Erasmus Charta*¹² – amely megállapítja a legfontosabb alapelveket, valamint az Erasmus mobilitási program megvalósításához szükséges minimumkövetelményeket a programban részt venni kívánó felsőoktatási intézmények számára –, az oklevélmelléklet, valamint az európai kreditátviteli rendszer egyaránt globálisan is vonzó lehetőségeket kínálnak. A megszerzett kreditek világszerte történő elismerését szintén szorgalmazni kell, mivel így növelhető a határokon átvélt tanulási eredmények átláthatósága és „hordozhatósága”.

A mobilitás nem csak a hallgatókat érinti: az oktatók mobilitása az intézmény és az egyén számára egyaránt számos előnnyel jár. Elősegíti az új kompetenciák, nyelvek és tanítási módszerek elsajátítását, valamint nemzetközi hálózatot alakít ki. A felsőoktatási intézményeknek ösztönözniük kell alkalmazottaikat arra, hogy bővítsék nemzetközi tapasztalataikat, emellett pedig gondoskodniuk kell az alkalmazottak megfelelő elismeréséről szakmai értékelésük során. Az oktatók sikeres mobilitásának biztosításában alapvető szerepet tölt be az ösztönző és jutalmazó elemeknek az intézményi stratégiákba történő beépítése.

A mobilitást, különösen a kreditmobilitást komoly ösztönző erőként kell alkalmazni az európai felsőoktatás minőségének javítása érdekében. A felsőoktatási intézményeknek hatékonyabb szolgáltatásokat kell kidolgozniuk a nemzetközi hallgatók és kutatók küldésére és fogadására, ideértve a karriertervre vonatkozó, illetve az adott városba/régióba/országba történő beilleszkedést elősegítő egyéni tanácsadást, amelyet adott esetben nyelvi képzés egészít ki. A felsőoktatási intézményeknek össze kell hasonlítaniuk és fejleszteniük kell a tanterveiket a társintézményeikkel annak érdekében, hogy javítsák az oktatás minőségét és megerősítsék az intézmény vezetését és irányítását. Ha egy program keretében nemzetközi hallgatócsere valósul meg, az ösztönözni fogja a külföldi diplomák elismerését. A mobilitás így nem csupán az egyének fejlődésére és foglalkoztathatóságára lesz hatással, hanem az intézményekre is. Ezzel egy időben az egyetemek és a gazdaság közötti intenzív helyi összeköttetés is alapvető fontosságú annak érdekében, hogy az innováció és a növekedés serkentése céljából ki lehessen használni az egyetemek kutatási és oktatási lehetőségeit.

A harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó bevándorlási szabályoknak támogatniuk kell a felsőoktatási intézmények nemzetközi jelenlétének fokozására tett erőfeszítéseiket – ahelyett, hogy a mobilitásnak gátat szabó akadályokat állítanak, amelyek rontják Európa külföldi megítélését. A szükséges vízumok és/vagy engedélyek megszerzéséhez szükséges idő és költségek, valamint az uniós tagállamai gyakorlatai között fennálló jelentős különbségek eltántoríthatják azokat, akik az EU-t választanák tanulmányaik vagy kutatásaik helyszínéül. Az Európai Migrációs Hálózat által a közelmúltban készített,

¹¹ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report (Az európai felsőoktatási térség 2012-ben: a bolognai folyamat megvalósításáról szóló jelentés), 154.o.

¹² ec.europa.eu/education/erasmus/euc_en.htm

Immigration of International Students to the EU)¹³ (A külföldi hallgatók bevándorlása az Európai Unióba) című tanulmánya szerint annak ellenére, hogy a tagállamok a **2004/114/EK** irányelvvel megkönnyítették a harmadik országbeli hallgatók felvételét az uniós felsőoktatási intézményekbe, azok továbbra is komoly kihívásokkal állnak szemben a nemzeti szabályok és/vagy gyakorlatok miatt.

A Bizottság nemrégiben közzétett, a **2005/71/EK** és a **2004/114/EK** irányelveknek a nem uniós állampolgároknak a tanulás, kutatás stb. céljából történő belépésének és tartózkodásának feltételei tekintetében történő átdolgozásáról szóló javaslata¹⁴ várhatóan megkönnyíti és vonzóbbá teszi majd az EU-n kívülről érkező hallgatók számára, hogy az EU-ba utazzanak, illetve 90 napnál tovább ott tartózkodjanak. A javaslat többek közt konkrét határidőket ír elő a kérelmek elbírálását végző nemzeti hatóságoknak, az ideérkezőknek több lehetőséget nyújt a munkaerő-piaci hozzáférés szempontjából az Unióban való tartózkodásuk ideje alatt, és Unión belüli mobilitásukat is megkönnyíti.

A felsőoktatási intézmények és tagállamok számára a mobilitást elősegítő fő prioritások a következők:

- a nemzetköziesítési stratégiában központi elemként kell szerepelnie a hallgatók, kutatók és oktatók mobilitásának, kiegészülve egy szakmai iránymutatási és tanácsadási szolgáltatásokat tartalmazó minőségi keretrendszerrel;
- tantárgyak széles skáláját felölelő, kétirányú mobilitási programokat kell létrehozni harmadik országokkal, adott esetben olyan területekre koncentrálva, ahol munkaerő-hiány van;
- támogatni kell a nemzetközileg mobilis hallgatók, kutatók és oktatók külföldön elsajátított kompetenciáinak igazságos és hivatalos elismerését, beleértve az átláthatóságot és összehasonlíthatóságot szolgáló eszközök hatékonyabb használatát, valamint a tanulási eredményekre fordított nagyobb hangsúlyt;
- meg kell valósítani a 2005/71/EK és a 2004/114/EK irányelveket átdolgozó irányelvjavaslat elfogadását, átültetését és végrehajtását.

2.2. A nemzetközi környezet hazai megtapasztalásának támogatása és a digitális oktatás elősegítése

Valamennyi nemzetköziesítési stratégiába bele kell foglalni a nemzetközi mobilitás megfelelő szintjének és formájának a meghatározását, az oktatók és hallgatók számára egyaránt. A nemzetköziesítés által felkínált lehetőségekből azonban nem csupán a külföldre utazni kívánó hallgatók és az oktatók kis részének szabad részesülnie.

Az uniós tagállamok és az önálló felsőoktatási intézmények nemzetköziesítési politikáinak legfőbb prioritásai bizonyítottan¹⁵ továbbra is a hallgatók kifelé irányuló mobilitása, a hallgatói csereprogramok, valamint a külföldi hallgatók vonzása. A mobilitás azonban mindig is a hallgatók és oktatók viszonylag alacsony százalékára fog korlátozódni: a felsőoktatási politikáknak egyre nagyobb mértékben bele kell foglalniuk a globális látókört a tantervek és az oktatási/tanulási folyamatok tervezésébe és tartalmába (ezt nevezik más néven „**a nemzetközi környezet hazai megtapasztalásának**”) annak érdekében, hogy a hallgatók többsége (80-90%), akik nem vesznek részt nemzetközi mobilitási programban – legyen az

¹³ http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/0_immigration_of_international_students_to_the_eu_sr_10april2013_finalpublic_0.pdf

¹⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-275_hu.htm

¹⁵ www.iau-aiu.net/content/global-surveys

diploma- vagy kreditszintű mobilitás –, el tudja sajátítani azokat a nemzetközi készségeket, amelyekre a mai globalizálódó világban szükség van.

A nemzetközi szemléletmódot képviselő, illetve külföldi oktatók/kutatók, valamint a külföldi hallgatók jelenléte a felsőoktatási intézményekben hozzásegíti a mobilitási programokban részt nem vevő hallgatói többséget a nemzetközi jellegű tapasztalatszerzéshez; ez növelheti a felsőoktatási intézmények teljesítményét és az oktatás minőségét azáltal, hogy ösztönzi a tananyagok cseréjét és elősegíti az úgynevezett virtuális campusok és oktatóprogramok hatékony igénybevételét, valamint az együttműködést. Az egy tudományágon belüli, valamint a multidiszciplináris hálózatok az oktatói cserék eszközeként szolgálhatnak, és elősegíthetik a tanterv nemzetköziesítését.

A nemzetközi dimenzió tantervbe való beépítése kiemeli a **nyelvtanulás** fontosságát. A kiváló angoltudás egyrészt alapvető része minden nemzetközivé tételre irányuló, a hallgatók, az oktatók és az intézmények részére szóló stratégiának; egyes tagállamok célzott angol nyelvű képzéseket indítottak vagy fognak indítani (különösen mesterszakokon), ezzel próbálva olyan tehetségeket vonzani, akik egyébként nem jönnének Európába. Másrészt a többnyelvűség értéket jelent Európa számára: a külföldi hallgatók nagyra becsülik¹⁶, így az egész felsőoktatási tantervben támogatni kell az oktatásban és a kutatásban egyaránt. Egy további európai nyelv ismerete számottevően szélesíti a karrierlehetőségeket, ezenkívül részben meghatározza azt is, hogy a képzettséggel rendelkező diplomások vagy kutatók Európában maradnak-e tanulmányaik befejezése után – világítottak rá azok az Erasmus Mundus közös oklevéllel rendelkező, harmadik országból érkező hallgatók, akik legalább két európai országban élnek a mobilitás adta lehetőségekkel. Ahhoz, hogy a mobilitásban részt vevő hallgatók, kutatók és oktatók a lehető legjobban beilleszkedjenek a fogadó ország életébe, külön nyelvi támogatásra van szükségük, beleértve a helyi nyelv(ek) elsajátításának lehetőségét, függetlenül attól, hogy az-e a képzés vagy a kutatócsoport munkanyelve.

A digitális oktatás és az információs és kommunikációs technológiák (ikt) térnyerése bővítheti az európai felsőoktatási intézményekbe történő bekerülés lehetőségét, és a világ más országaiban rendelkezésre álló tudás, tananyagok és oktatási módszerek tekintetében új távlatokat nyithat meg a tantervekben, ez pedig olyan új típusú partnerségek, együttműködések és csereprogramok kialakítását mozdíthatja elő tudományterületek és tanszékek között, amelyeket ezek nélkül nehéz lenne létrehozni. A nagyobb nyitottság és a technológia által biztosított elérhetőség kedvezni fog a versenynek és az átláthatóságnak, és lehetővé teszi a felsőoktatási intézmények számára, hogy tanítási módszereiket és tananyagaikat a később a globalizálódó munkaerőpiacon foglalkoztatott hallgatóik szükségleteihez igazítsák.

Ez fokozatosan változásokat hozhat a felsőoktatási intézmények üzleti modelljében: teljesen új közönség felé nyithatnak (pl. tanulmányaikat virtuális módon végző külföldi hallgatók; nem teljes programot, hanem egy-egy képzést elvégző személyek; különböző korcsoportok), és új szolgáltatásokat nyújthatnak (pl. oktatók által nyújtott segítség a tanulásban; értékelés; bizonyítványok kiállítása). Ez megváltoztatja a felsőoktatási intézményeknek a tudás- és innovációs szolgáltatóként, valamint a fejlődéshez nyújtott hozzájárulás terén betöltött társadalmi szerepét, illetve megköveteli, hogy helyi, országos és regionális szempontból újragondolják társadalmi felelősségvállalásukat, beleértve az arra irányuló feladatot, hogy a világ feltörekvő gazdaságaiban és fejlődő országaiban kapacitást építsenek.

A távoktatást nyújtó legjobb egyetemek közül sok Európában működik; ezek távoktatást, vegyes tanulási módszereket ötvöző oktatást (blended learning), valamint egyéb nem hagyományos módszereket alkalmazó oktatást kínálnak. A nyitott oktatási segédanyagok

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education/2012/mundus_en.pdf

(OER)¹⁷, különösen a nyílt hozzáférésű oktatóprogramok (OCW)¹⁸ és a nyitott online tömegkurzusok (MOOC) az elmúlt években rohamos fejlődésen mentek keresztül, és kiépítettség és szervezettség tekintetében jelentős előrelépéseket tettek¹⁹.

Míg az online képzések és diplomák ma már nem számítanak újdonságnak, az elérhető online és digitális tananyagok mennyiségében bekövetkezett exponenciális növekedés, valamint a kiválasztott – különösen az Egyesült Államok és Ausztrália felsőoktatási intézményeiben egyre nagyobb népszerűségnek örvendő – nyitott online tömegkurzusok által szolgáltatott értékelés, érvényesítés és tudományos kredit nyújtása gyökeresen átalakíthatja a felsőoktatást. **A digitális oktatásban megjelenő új tendenciáknak és a nyitott online tömegkurzusok megjelenésének ösztönzőleg kell hatniuk a felsőoktatási intézményekre, hogy újragondolják költség szerkezetüket és lehetőség szerint a küldetésüket is, továbbá világszerte partnerségeket alakítsanak ki annak érdekében, hogy a tantermi oktatást és a távoktatást ötvöző oktatáson keresztül növelni tudják az általuk közvetített tartalmak és a tanulási élmény minőségét.**

Európának élen kell járnia a digitális oktatás lehetőségeinek kiaknázására tett globális erőfeszítésekben – beleértve az ikt-technológiák elérhetőségét, a nyitott oktatási segédanyagok használatát és a nyitott online tömegkurzusokat –, továbbá a minőségbiztosítás, a hallgatók értékelése és elismerése, valamint a finanszírozás terén továbbra is fennálló rendszerszintű akadályok leküzdésében. E lehetőségek kiaknázásával, valamint az akadályok leküzdésével egy későbbi bizottsági kezdeményezés foglalkozik majd.

A felsőoktatási intézmények és tagállamok számára a hazai nemzetköziesítést és a digitális oktatást elősegítő fő prioritások a következők:

- ki kell aknázni a felsőoktatási intézmények oktatóinak nemzetközi tapasztalatát és kompetenciáit, és ezek alapján nemzetközi tanterv kidolgozására kell törekedni a mobilitási programokban részt vevő és nem részt vevő hallgatók számára egyaránt;
- a hallgatók, kutatók és oktatók számára felkínálható nyelvfejlesztési lehetőségeket növelni kell, különös tekintettel a helyi nyelvek oktatására az angol nyelvű képzést végző személyek számára, maximalizálva Európa nyelvi sokszínűségének előnyeit.
- online oktatáson keresztül lehetőségeket kell teremteni a nemzetközi együttműködésre, és ki kell terjeszteni az ikt-technológiák és a nyitott oktatási segédanyagok használatát új megvalósítási módokra annak érdekében, hogy azok szélesebb körben hozzáférhetőek legyenek, nemzetközivé tegyék a tanterveket és partnerségek új formái számára teremtsenek alapot.

¹⁷ Nyitott oktatási segédanyagnak nevezünk minden olyan oktatási anyagot, amely hozzáférhető a nyilvánosság számára, vagy nyílt engedéllyel vezették be. E tananyagok nyitott jellege azt jelenti, hogy bárki szabadon és törvényesen másolhatja, használhatja, átalakíthatja vagy megoszthatja őket. A nyitott anyagok részét képezik többek közt a tantervek, tanmenetek, előadásokról készült jegyzetek, kiadott feladatok, tesztek, projektek, audio-, video- és animációs anyagok.

¹⁸ A nyílt oktatóprogramok kiváló minőségű felsőoktatási oktatóanyagok ingyenesen hozzáférhető, digitális közzétételét foglalják magukban. Tanfolyamok formájában szerveződnek, és gyakran foglalnak magukban képzések kidolgozásához szükséges anyagokat, értékelési eszközöket és tematikus tartalmakat. A nyílt oktatóprogramok nyílt engedéllyel jöttek létre, és bármikor bárki számára hozzáférhetőek az interneten keresztül.

¹⁹ Pl.: www.coursera.org; www.udacity.com; www.edx.org

2.3. A stratégiai együttműködés, a partnerségek és a kapacitásépítés megerősítése

Az olyan új fejlesztések, mint a külföldre kihelyezett képzések és az online felsőoktatás, valamint az új tudásbázisok létrejötte megváltoztatták az együttműködés és a verseny közötti egyensúlyt a nemzetköziesítési stratégiákban.

A nemzetközi felsőoktatás gazdasági jelentősége rohamosan növekszik. Egyes országok – például az olyan kedvelt fogadó országok, mint az Egyesült Királyság, Kanada, az Amerikai Egyesült Államok és Ausztrália – nagy jelentőséget tulajdonítanak a felsőoktatásnak mint olyan szolgáltatásnak, amely számottevő jövedelemforrást jelent (2010-ben ez az összeg az Egyesült Királyságban ez 8,25 milliárd angol font sterlinget, Ausztráliában pedig 15,5 milliárd ausztrál dollárt tett ki).

Egyes tagállamok – például Hollandia, Svédország és Dánia – igen magas tandíjat határoznak meg a harmadik országokból érkező hallgatók számára, és az intézményeknek – melyek az ebből befolyó összeget jövedelmi szintjük emelésére használják fel – lehetőségük nyílik például célzott ösztöndíjakat nyújtani a feltörekvő és fejlődő országokból érkező hallgatók számára. Más tagállamok épp ellenkezőleg cselekedtek: politikai indíttatásból úgy döntöttek, hogy nemzetköziesítési stratégiájuk részeként a harmadik országokból érkezők tandíjának összegét alacsonyan tartják, vagy akár teljesen meg is szüntetik, így kínálva vonzó lehetőségeket a külföldi hallgatók számára.

A külföldi hallgatók – függetlenül attól, hogy fizetnek-e tandíjat – kedvezően hatnak a befogadó ország gazdaságára. A holland kormány 2012-ben készített tanulmánya²⁰ szerint abban az esetben, ha a külföldi hallgatóknak csupán 2,5%-a vállal munkát az adott országban tanulmányai befejezése után, az hosszú távon a megtérült befektetésen felül is előnyös hatást gyakorol az államháztartásra.

Európa felsőoktatási rendszerei számos kiaknázandó versenyelőnyt kínálnak, ilyenek például az erős alapokon álló és sikeres múltra visszatekintő közös és kettős oklevelek, doktori iskolák, ipari doktorátusok, valamint az Európai Innovációs és Technológiai Intézet keretében (EIT)²¹ a közelmúltban világszintű jelentőséggel bíró területeken létrehozott tudományos és innovációs társulások (TIT-ek). A nemzetköziesítés azonban nagyobb mértékű együttműködést igényel, más kontinenseken létrehozandó új felsőoktatási csomópontokkal.

Az európai felsőoktatási intézményeknek az alapján kell elhelyezniük magukat a nemzetközi szinten, hogy milyen erősségekkel rendelkeznek az oktatásban, a kutatásban és az innovációban, és Európán belül és kívül is partnerségeket kell kialakítaniuk annak érdekében, hogy megerősítsék és kiegészítsék a saját profiljukat: ez történhet közös projekteken és kutatási tevékenységeken, valamint a hagyományos és új típusú terjesztési és megvalósítási csatornákat egyaránt felhasználó internetes képzéseken keresztül, beleértve a harmadik országokban működő közös intézményeket és a külföldre kihelyezett képzéseket. A létrejött kutatási hálózatok ugródeszkaként szolgálnak új oktatási együttműködések elindítására, a szilárd oktatási partnerségek pedig új kutatási projektek alapját biztosítják.

A közös oklevelek és kettős diplomák bizonyítottan nagymértékben elősegítik a minőségbiztosítást és a képesítések kölcsönös elismerését; a tehetségek vonzását és a partnerségek megszilárdítását; valamint a végzett hallgatók nemzetközi tapasztalatainak,

²⁰ www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/05/16/de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs.html

²¹ Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) az Európai Unió 2008 márciusában létrehozott szerve, amelynek célja az európai fenntartható növekedés és a versenyképesség növelése az EU innovációs kapacitásának megerősítése által.

interkulturális kompetenciáinak és foglalkoztathatóságának növelését. Az EU-nak és a tagállamoknak ezért ösztönözniük kell a közös és kettős oklevelek szerepének megerősítését az európai felsőoktatási intézmények nemzetköziesítési stratégiáiban, a csaknem 700, uniós és harmadik országbeli felsőoktatási intézmény tapasztalataira alapozva, amelyek már részesültek az *Erasmus Mundus* program által kínált közös és kettős okleveleknek köszönhető előnyökben. Két konkrét – tudományos és adminisztratív szempontból jelentkező – probléma nehezíti, hogy a felsőoktatási intézmények közös programokat indítsanak, és mindkettőre megoldást kell találni: az egyik akadályt az intézményi szabályozás jelenti (akkreditációs eljárások, osztályozási rendszerek, a vizsgákra és szakdolgozatokra, illetve a felvételi eljárásra és a tandíjra vonatkozó szabályozás), a másik pedig a (különösen a közös diplomák kiadásával kapcsolatos) nemzeti jogszabályokkal kapcsolatos.

A globális kihívások kezelése érdekében a **határokon átívelő innovációhoz alapvető fontosságú a nemzetközi stratégiai partnerségek kialakítása, amelyek egyenlő mértékben veszik figyelembe az üzleti és a felsőoktatási szempontokat.** Ez különösen igaz a feltörekvő gazdaságok esetében, ahol Európának kiegyensúlyozott együttműködést kell kialakítania a kiválósági központokkal annak érdekében, hogy megerősítse és fenntartsa helyi jelenlétét. A vállalkozói szellem és innováció előmozdítását célzó, a hallgatók innovatív megközelítéseit, vállalkozói készségeit és szellemiségét kibontakoztató partnerségek az európai versenyképességre és a partnerországokra is kedvezően fognak hatni. Különösen a megfizethető és inkluzív innováció előmozdításában rejlenek nagy lehetőségek, amely jelentősen hozzájárulhat a feltörekvő gazdaságok társadalmi nehézségeinek kezeléséhez, valamint elősegíti az európai vállalatok számára a piaci hozzáférést, a kereskedelmi lehetőségeket és a beruházást.

A nemzetköziesítési stratégiák részét kell képeznie a fejlődő országokkal és azok felsőoktatási intézményeivel történő együttműködésnek, újító jellegű partnerségi modellekkel kiegészítve, amelyek segítenek megerősíteni az észak-déli és a dél-déli együttműködést (például közös programok, hallgatói és oktatói mobilitás keretében).

Széleskörű bizonyítékok²² támasztják alá, hogy a felsőoktatás kulcsfontosságú a gazdasági fejlődés eléréséhez szükséges tudás biztosításához, amelyhez munkahelyteremtésen, jó kormányzáson, a vállalkozói készségek fejlesztésén és a generációk közötti mobilitáson, valamint szilárdabb civil társadalmon keresztül járul hozzá. Az európai felsőoktatási intézmények elismerik, hogy kulcsfontosságú szerepet töltenek be a feltörekvő és fejlődő térségek modernizációs törekvéseinek támogatásában, valamint az olyan globális kihívások kezeléséhez való hozzájárulásban, mint az éghajlatváltozás vagy a népek és nemzetek közötti fejlődésbeli szakadék csökkentése. Hasonlóképpen a legtöbb tagállam támogatja az ezen a területen történő, uniós cselekvéssel kiegészített együttműködést és kapacitásépítési programokat. Az európai befogadó felsőoktatási intézményekben tanuló vagy dolgozó hallgatók, oktatók és kutatók gyakran irányadó szerepet töltenek be az otthoni intézményeikkel és országaikkal történő együttműködésben, amelynek célja a nemzetközi együttműködési projektek kialakítása, koordinálása és nyomon követése.

A hagyományos kapacitásépítést szolgáló konkrét tevékenységek mellett maga a mobilitás, különösen pedig a kreditmobilitás nagymértékben tudja javítani a fejlődő országok felsőoktatásának minőségét: egyrészt a nemzetköziesítési stratégiák kidolgozásának felgyorsítása és az átláthatóságot és elismerést szolgáló eszközök fokozottabb használata révén, másrészt pedig azáltal, hogy segítséget nyújt az intézményeknek, hogy jobb szolgáltatásokat tudjanak kidolgozni a külföldi hallgatók és kutatók küldése és fogadása, valamint a külföldi diplomák elismerése érdekében.

²²

<http://chet.org.za/papers/higher-education-and-economic-development-review-literature>

Amint arra az *Access to Success* (Út a sikerhez) projekt²³ is rávilágított, a fejlesztési együttműködés nem kap minden esetben megfelelő elismerést a felsőoktatási intézmények küldetésnyilatkozatában. Az európai felsőoktatási intézmények részvétele az Unión kívüli országok kapacitásépítésében ugyanakkor tudományos szempontból is kifizetődő lehet az európai intézmények számára, és a társadalmi felelősségvállalásuk részét is képezi. A leginkább rászoruló – például konfliktus sújtotta – országok felsőoktatási intézményeivel való együttműködés, illetve a kevésbé felszerelt intézményekkel való partnerség létrehozása lehetőséget nyújt az európai felsőoktatási intézményeknek arra, hogy nagymértékben hozzájáruljanak egy bizonyos térség fejlesztéséhez, és így hosszú távú stratégiai kapcsolatot alakítsanak ki. Gyorsan változó világunkban a lehetőségek is hirtelen változnak, így a jelenlegi fejlődő országokból lesznek a holnap feltörekvő gazdaságai.

A felsőoktatási intézmények és tagállamok számára a partnerségeket elősegítő fő prioritások a következők:

- a felsőoktatás és a kutatás kapacitását a globális kihívások kezelése érdekében növelni kell innovációorientált nemzetközi partnerségek és szövetségek kialakítása által;
- a közös és kettős oklevelet kínáló programok kialakítását és végrehajtását nehezítő akadályokat intézményi és nemzeti szinten egyaránt fel kell számolni, továbbá javítani kell a minőségbiztosításnak és az okleveleknek a határokon átnyúló elismerését;
- átváltható szaktudást is magában foglaló, vállalkozói és innovatív jellegű tantervet kell kialakítani, valamint Unión belüli és kívüli munkáltatókkal együttműködve nemzetközi képzési lehetőségeket kell létrehozni;
- a nemzetköziesítési stratégiák és az EU együttműködésre irányuló politikái közötti egységességet biztosítani kell a méltányosság elvének és a partnerország szerepvállalásának figyelembevételével; végül a harmadik országbeli hallgatókat, kutatókat és oktatókat az ezen országok felsőoktatási intézményeivel folytatott együttműködés vektoraiként kell kezelni.

3. AZ EU HOZZÁJÁRULÁSA A FELSŐOKTATÁS NEMZETKÖZIVÉ TÉTELEHEZ

A tagállamok és felsőoktatási intézmények felelőssége a felsőoktatási rendszerek reformjának megvalósítása, és a nemzetközivé tételre irányuló stratégiák támogatása. Az EU által nyújtott hozzáadott érték célja – a tagállamokkal együttműködésben, teljes mértékben tiszteletben tartva a felsőoktatási intézmények függetlenségét –, különösen az Európa 2020 stratégián, valamint a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret²⁴ részét képező *Erasmus* + programon keresztül, hogy **a nemzetköziesítési stratégiák ösztönzésére erősebb szakpolitikai támogatást, valamint pénzügyi ösztönzőket biztosítson.**

A 2014–2020 közötti időszakra szóló *Erasmus* + program jelentős uniós szintű beruházást fog nyújtani a nemzetköziesítési stratégiák alábbi fő területeire: nemzetközi mobilitás, közös oklevelek, valamint nemzetközi együttműködési partnerségek, beleértve a kapacitásépítést és az oktatók továbbképzését a világ feltörekvő és fejlődő országaiban. Az *Erasmus* + – a külső

²³ http://www.accesstosuccess-africa.eu/images/finalconference/eua_whitepaper_eng_web.pdf

²⁴ Az Európai Bizottság 2011 közepén terjesztette be első, a 2014–2020 közötti időszakra szóló költségvetési ciklusra vonatkozó új többéves pénzügyi kerettel kapcsolatos javaslatát, melyet több hasonló tárgyú javaslat követett.

eszközök beépítésével – véget vet a különböző felsőoktatási programok jelenlegi szétaprózottságának, és célja, hogy az uniós fellépést láthatóbbá, egységesebbé és vonzóbbá tegye.

A *Horizont 2020* kutatási és innovációs keretprogram az oktatást előtérbe helyező elemeivel együtt (a kutatói mobilitást célzó *Marie Skłodowska-Curie cselekvések* és az *Európai Innovációs és Technológiai Intézet, EIT*) meg fogja szilárdítani Európa mint magas színvonalú és társadalmilag felelős felsőoktatási szolgáltató szerepét és megítélését, továbbá több pénzügyi forrást fog biztosítani kifejezetten a hallgatók, kutatók és oktatók uniós országokba, illetve kifelé irányuló mobilitására. A *Marie Skłodowska-Curie cselekvések* keretében az ösztöndíjak körülbelül 20%-át Európán kívüli pályázók számára fogják felajánlani, ezenkívül a mobilitási időszakok által kínált lehetőségekkel elő fogják segíteni a világ bármely részén működő partnerekkel folytatott, kutatáson alapuló kapcsolatokat.

A Bizottság a 2014–2020 közötti időszakban a nemzetköziesítési stratégiákhoz uniós finanszírozáson keresztül nyújtott hozzájárulás érdekében:

- nagyobb mértékű pénzügyi támogatást fog nyújtani a harmadik országból érkező és oda irányuló mobilitási programokra az új Erasmus + programon keresztül, így akár 135 000 hallgató és oktató is részesülhet támogatásban; a *Horizont 2020* program részét képező *Marie Skłodowska-Curie cselekvések*en keresztül akár 15 000, harmadik országból érkező kutató számára teszi lehetővé, hogy Európában kezdje vagy folytassa pályafutását;
- támogatni fogja a felsőoktatási intézmények konzorciumait annak érdekében, hogy közös mester- és doktori képzéseket alakítsanak ki az Erasmus +, illetve a *Marie Skłodowska-Curie cselekvések* programokon keresztül, valamint akár 60 000, felsőfokú végzettséggel rendelkező pályázó számára fog lehetőséget biztosítani magas szintű ösztöndíjak biztosításával;
- támogatni fogja az együttműködésre és innovációra irányuló stratégiai partnerségeket – akár 1000, kapacitásépítést célzó partnerséget az EU és a harmadik országok felsőoktatási intézményei között.

Az uniós hozzájárulás az alábbi két fő célkitűzésre fog összpontosítani: Európa felsőoktatásának vonzóbbá tétele a minőség és az átláthatóság javítása által; valamint az innovációra és fejlesztésre irányuló világszintű együttműködés erősítése partnerségek, dialógusok és kapacitásépítés segítségével.

3.1. Az európai felsőoktatás vonzóbbá tétele a minőség és az átláthatóság javítása által

A **külföldön szerzett oklevelek elismerésének** javítása érdekében az EU továbbra is részt vesz a főbb partnerországokkal és -régiókkal világszerte folytatott, a felsőoktatási politikákról szóló nemzetközi párbeszédekben. Ösztönözni fogja az európai szabványok és eszközök – például az európai képesítési keretrendszer (EKKR), az európai oktatási struktúra összehangolására vonatkozó projekt, az európai kreditátviteli rendszer, az oklevélmelléklet, a tudományos fokozatok elismerésével foglalkozó nemzeti információs központ (NARIC) hálózata és az *Erasmus Charta* – közelebbi megismerését az európai eszközök igénybevételének fokozása és globális normaként történő elismerésének erősítése érdekében. Ugyanakkor az EU-nak erősítenie kell a politikai párbeszédet és a partnerországok oktatási

rendszereivel és eszközeivel kapcsolatos ismereteit is, többek között a kormányközi bolognai folyamaton keresztül, Európa saját normái és eszközei fejlődésének eszközeként.

Ahhoz, hogy a nemzetköziesítés valóban minőségi javulást eredményezzen a felsőoktatásban, a **minőségbiztosítás** terén a világ többi térségének egyenértékű rendszereivel történő szorosabb együttműködésre van szükség, amely kiterjed a mobilitásban részt vevő hallgatók számára nyújtott szolgáltatásokra, az általuk végzett képzések tudományos tartalmának minőségbiztosítására, valamint a közös projektek és programok minőségbiztosítására is. Hasonlóképpen a képzések akkreditációs folyamatát is szorosabb együttműködésnek kell alávetni.

Mivel az egyetemek rangsorolása egyre nagyobb hangsúlyt kap, ez pedig nagy hatást gyakorol hírnevük építésére és ezáltal a hallgatók intézményválasztására is, a Bizottság támogatja egy, az **átláthatóságot szolgáló eszköz** létrehozását, amely a hagyományos, főként kutatásra fókuszáló rangsorok alternatívája és kiegészítője lehetne. A felsőoktatási intézmények nemzetközi rangsorolására létrehozott új, felhasználókra épülő, többdimenziós eszköz, az úgynevezett „U-Multirank” 2014 elején fogja nyilvánosságra hozni első eredményeit. 2016–2017 után egy független szervezet lesz felelős a rangsorolásért. Az új rangsorolási módszer kiemeli Európa felsőoktatási intézményeinek sokféleségét, az oktatásban és kutatásban rejlő erősségeit és specializációit, emellett pedig egyenlő mértékben fog lehetőséget biztosítani a harmadik országbeli felsőoktatási intézmények részvételére is.

Az ún. „U-Multirank” segítségével a felsőoktatási intézmények számos mutató – például a nemzetközi jelenlét – alapján besorolhatók lesznek, és lehetőségük nyílik a hasonló, illetve komplementer profilú partnerekkel partnerséget kialakítani, az eszköz lehetővé teszi továbbá a döntéshozók, felsőoktatási intézmények és a hallgatók számára is, hogy a számukra legfontosabb szempontok alapján rangsorolják az intézményeket és a programokat. Az európai felsőoktatási intézményi profilok átláthatóságának növelése által egyszerűbb lesz a potenciális külföldi hallgatók és kutatók érdekeinek összehangolása, és ezáltal még több európai felsőoktatási intézmény növelheti vonzerejét.

Ahhoz, hogy Európa – a felsőoktatási intézmények új, regionális központjainak egyre erősödő visszaesésének közepette – továbbra is vonzó célállomást jelentsen a nemzetközi mobilitási programokban részt vevő hallgatók számára, **nagyobb erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy világszinten is tudatosítsa felsőoktatása magas színvonalát, valamint kulturális és nyelvi sokféleségét.**

Az uniós szintű nemzetközi információs és reklámkampányok eddig hagyományos módon szerveződtek, például a „Study in Europe” (Tanulj Európában) program nemzetközi diáktalálkozóin való részvételen, a *Study in Europe* és a *Destination Europe*²⁵ weboldalain és kommunikációs eszközein, Ázsiában és Latin-Amerikában megrendezett európai felsőoktatási vásárok rendezvénysorozatán, valamint az *Erasmus Mundus* program keretében szervezett tevékenységeken keresztül. A Bizottság együtt fog működni nemzeti reklámügynökségekkel és az érdekelt felekkel annak érdekében, hogy **kiegészítse a tanulmányi és finanszírozási lehetőségekkel kapcsolatos tájékoztatást és népszerűsítést célzó nemzeti erőfeszítéseket**, különösen azokban a tagállamokban, ahol kevés külföldi hallgató tanul, ezenkívül uniós küldöttségek és a tagállamok nagykövetségein dolgozó oktatási és kutatási tanácsadók segítségével elő fogja mozdítani az európai dimenziót az Európán kívüli felsőoktatásban.

A legtöbb uniós tagállam angol nyelvű, egyablakos rendszerű weboldalakat hozott létre a mobilitásban részt vevő hallgatók és kutatók tájékoztatására és segítésére. A tanulási, finanszírozási és munkalehetőségeket kihirdető nemzeti weboldalak (például Finnország és

²⁵

<http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=destinationEurope>

Hollandia esetében²⁶⁾ európai szinten egészülnek ki. A Bizottság továbbra is finanszírozni fogja az európai tanulási és ösztöndíj-lehetőségeket hirdető **felsőoktatási portálokat**²⁷⁾, valamint az EURAXESS²⁸⁾ portált, amely a kutatói álláslehetőségek közzététele mellett a különböző országokra, a bevándorlással kapcsolatos tanácsokra, illetve a társadalombiztosításra vonatkozó, gyakorlati információkat nyújtó szolgáltatásokra mutató linkeket is tartalmaz. Az uniós bevándorlási portál²⁹⁾ a harmadik országbeli állampolgársággal rendelkező hallgatók számára személyre szabott információt nyújt a bevándorlási eljárásról mind uniós, mind tagállami szinten. Az innovatív módszerek hatékony alkalmazására példaként említhetők az uniós felsőoktatás követeiként és előmozdítóiként fellépő hallgató szervezetek és öregdiák-társaságok, valamint a digitális jártassággal rendelkező célközönséget megszólító új médiaformák.

A nemzetközi tanulmányi programok öregdiákjait tömörítő hálózatok a **puha diplomácia** értékes eszközei lehetnek, mivel képesek új közönséget befolyásolni és a tagállamok vagy az EU érdekeit előtérbe helyezve bevonni. A Bizottság ezenkívül együtt fog dolgozni a tagállamokkal annak érdekében, hogy meghatározza, melyek a legeredményesebbnek bizonyuló módszerek.

A Bizottság:

- nemzetközi együttműködés és párbeszéd keretében elő fogja mozdítani a képesítések, kreditek és nyilvántartási rendszerek összehasonlíthatóságát;
- a felsőoktatási intézmények számára szóló Erasmus Charta 2013 végéig megvalósuló megerősítése révén, többek között az önértékelésre és a nyomon követésre vonatkozó útmutatókon keresztül javítja a mobilitási programok színvonalát;
- elő fogja segíteni a felsőoktatási intézmények nemzetközi rangsorolására létrehozott új, többdimenziós eszköz, az ún. „U-Multirank” végrehajtását, amelynek célja a felsőoktatási intézmények átláthatóságának, egymás közötti összehasonlíthatóságának és összehasonlító teljesítményértékelésének javítása;
- információk megosztása és közös tevékenységek (pl. diáktalálkozók, közös promóciós eszközök tervezése) irányítása által támogatni fogja a nemzeti reklámügynökségekkel és öregdiák-egyesületekkel való együttműködést annak érdekében, hogy Európát magas színvonalú tanulmányokat és kutatásokat nyújtó helyszíneként népszerűsítsék.

3.2. A világszintű együttműködés növelése az innováció és a fejlődés érdekében

Az EU oktatásra, tanulásra és kutatásra irányuló, kiválósági hálózatokra épülő nemzetközi együttműködési tevékenységei közül a **közös és kettős oklevelet kínáló programok** különösen sikeresek³⁰⁾: az EU az *Erasmus +* program keretében támogatni fogja a közös mesterképzéseket, valamint növelni fogja azok számát is. Ezek a közös programok, amelyek az **Európai Technológiai Intézet tudományos és innovációs közösségei** által kínált mester- és doktori képzéseket egészítik ki, kiváló minőségű képzést fognak biztosítani, amelyek nagy hangsúlyt fektetnek a jövőbeli munkáltatók által elvárt készségekre. Az innováció erősödni, a

²⁶⁾ www.studyinfinland.fi; www.studyinholland.nl

²⁷⁾ Pl.: ec.europa.eu/education/study-in-europe; www.study-info.eu; www.distancelearningportal.eu

²⁸⁾ ec.europa.eu/euraxess, ideértve az európai és az Európán kívüli (USA, Kína, Japán, India, az ASEAN-országok és Brazília) kutatókat tömörítő EURAXESS LINKS hálózatot, amely abból a célból jött létre, hogy Európát vonzóvá tegye a kutatók számára.

²⁹⁾ <http://ec.europa.eu/immigration/>

³⁰⁾ www.iie.org/en/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IIE-Bookstore/Joint-Degree-Survey-Report-2009

felsőoktatási intézmények és üzleti partnerek közötti nemzetközi cserék száma pedig növekedni fog, továbbá a hallgatók és a kutatók igénybe vehetik a külföldi munka és tapasztalatszerzés lehetőségét, akár a tudományos, akár a magánszektor területén. A **Marie Skłodowska-Curie cselekvések** – beleértve a közös doktori programokat, az innovatív képzési hálózatokat és az európai ipari doktorátusokat – ezzel szemben a felsőoktatási intézmények kutatásra alapuló partneri kapcsolatainak megerősítését fogja elősegíteni világszerte, valamint a felsőoktatás, az üzlet és a kutatás között fennálló tudás-háromszöget fogja megerősíteni.

Hasonlóképpen az *Erasmus +* program **tudásfejlesztési szövetsége** – szintén nemzetközi szinten – az innovációt, valamint a munkáltatók és a részt vevő felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatot fogja erősíteni.

A **politikai párbeszéd** egy rendszerek közötti, a közös kihívásokkal foglalkozó csere a harmadik országokkal és régiókkal. A párbeszédnek, melyet az EU oldaláról a Bizottság vezet, a külföldi partnerektől függően különböző célkitűzései vannak: szerepét mint az együttműködés és a puha diplomácia rugalmas eszközét meg kell erősíteni. Ennek érdekében a Bizottság a főbb érdekelt felek részvételével zajló párbeszédekben mindkét oldal számára előtérbe fogja helyezni a társaktól való tanulást, a kapacitásépítést és a bevált gyakorlatok egymással való megosztását; továbbá segíteni fogja a partnereket az új uniós programok által kínált hasonló cserelehetőségek hatékonyabb kihasználásában. A nemzetközi partnerekkel folytatott, felsőoktatásról szóló politikai párbeszédnek összhangban kell lennie az EU külső prioritásaival, és a meglévő együttműködési kereteken belül kell történnie – mint például a bővítési stratégia, az európai szomszédságpolitika (például a keleti partnerség keretein belül) vagy a különböző (több ágazatot érintő) partnerségi megállapodások a feltörekvő vagy iparosodott országokkal (pl. az EU és Kína közötti magas szintű, népek közötti párbeszéd³¹, az EU és Brazília közötti stratégiai partnerség keretében zajló, oktatásról és képzésről szóló párbeszéd, valamint a négy közös térség).

A **nemzetközi kapacitásépítést célzó partnerségek szerepe** alapvetően fontos abban, hogy támogassák a harmadik országok felsőoktatási rendszerei minőségének javítását, valamint modernizációs és nemzetköziesítési erőfeszítéseiket, hogy megágyazzanak a jövőbeni tudományos és kutatási együttműködéseknek, hogy kezeljék a határokon átívelő problémákat, valamint hogy elősegítsék a helyi piacok alaposabb megismerését.

A Bizottság erősíteni fogja a **tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatalt** a nemzetközi oktatás területén, és biztosítani fogja, hogy a szakpolitikákat a határokon átívelő felsőoktatásra vonatkozó korszerű ismeretekre alapozva alakítsák ki. Szükség van egy megbízhatóbb, a hallgatók, kutatók és oktatók nemzetközi mobilitására és a nemzetközi tudományos együttműködésre egyaránt kiterjedő adatgyűjtési rendszerre. Szigorúan nyomon kell követni az új együttműködési eszközöket is – például a nyitott oktatási segédanyagokat – annak érdekében, hogy megfelelően mérni lehessen a hallgatókra és a képzést nyújtókra gyakorolt hatásukat. E célokat szem előtt tartva a Bizottság együtt fog működni a nemzeti és nemzetközi hatóságokkal annak érdekében, hogy kutatáson, statisztikai adatok gyűjtésén és elemzésén, valamint a terület – uniós és az Unión kívülről származó – szakértőivel folytatott párbeszédén keresztül meghatározza és pótolja a tudásbeli hiányosságokat.

³¹

ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/china/joint12_en.pdf

A Bizottság:

- kétoldalú és többoldalú politikai párbeszédet fog folytatni a legfőbb nemzetközi partnerekkel;
- elő fogja segíteni az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) és az általa létrehozott tudományos és innovációs társulások működését a felsőoktatás és az innováció területén – más uniós és tagállami kutatási és innovációs tevékenységgel összhangban – megvalósuló, a társadalmi kihívások kezelésére irányuló nemzetközi együttműködés támogatása érdekében;
- kutatáson, statisztikai adatok gyűjtésén és elemzésén, valamint szakértőkkel folytatott párbeszédén keresztül erősíteni fogja a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatalt a nemzetközi oktatás területén;
- 2013 őszére kezdeményezést fog bemutatni, amely a digitális oktatást, valamint az információs és kommunikációs technológiák és a nyitott oktatási segédanyagok hatékonyabb használatát hivatott előmozdítani az oktatás területén.

4. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

E közlemény célja, hogy hozzájáruljon az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához azáltal, hogy stratégiák kidolgozásában és partnerségek létrehozásában segíti a tagállamokat és a felsőoktatási intézményeket, hogy Európa eredményesebben tudja kezelni a globális kihívásokat.

Az átfogó nemzetköziesítési stratégiák csak akkor lehetnek sikeresek, ha együttműködés eredményeképpen jönnek létre. E javaslatok kialakítása előtt a Bizottság az érdekelt széles körével egyeztetett informálisan, közöttük a felsőoktatási intézményeket képviselő fő szervezetekkel, munkáltatókkal, hallgatói és öregdiák-hálózatokkal, a terület szakértőivel, valamint uniós és Unión kívüli oktatási miniszterek képviselőivel. A Bizottság a továbbiakban is kapcsolatban marad az érdekelt felekkel, az elkövetkezőkben pedig a kezdeményezés sikere érdekében bevonja az Európai Parlamentet, a többi uniós intézményt és a tagállamokat is a munkába; a javasolt intézkedések végrehajtására pedig a bolognai folyamat nyomon követéséért felelős csoportot jelöli ki.

A szakpolitikai iránymutatások és az e közlemény egyes szakaszainak végén javasolt intézkedések kialakítását és nyomon követését az alábbiak fogják biztosítani: az *Erasmus +* és a *Horizont 2020* programok végrehajtási eszközei; közös jelentéstétel az európai oktatási és képzési együttműködés keretstratégiájára vonatkozóan; az Európa 2020 stratégiának és az EU éves Oktatási és Képzési Figyelőjének igazgatási rendelkezései; a bolognai folyamat és a főbb nemzetközi érdekeltekkel folytatott politikai párbeszéd.